

**Inventaris van het archief van S.M. Volkshuis te Hoboken
(1919 – 1985)**

(S/2010/554, S/2012/511)

Gert Van Overstraeten

Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis
2012

INLEIDING

Omvang: 5 archiefdozen, 59 beschrijvingen

Geschiedenis van de archiefvormer

Reeds in 1902 werd te Hoboken, met de hulp van de coöperatie De Werker een Volkshuis ingericht. De eerste lokaalhouders van het café met kleine zaal, gelegen in de Van Amstelstraat 16, waren de ouders van de latere ere-burgemeester en partijvoorzitter Victor De Bruyne. Het was het enige café te Hoboken waar geen sterke dranken geschonken werden. Na de Eerste Wereldoorlog kende de socialistische beweging te Hoboken een enorme opgang, wat de noodzaak naar een groter volkshuis deed gevoelen. Er werd een groot café met vergaderlokalen en zaal aangekocht (1919), hetgeen ook dienst deed als coöperatieve winkel. Om de aankoop in wettelijke banen te leiden werd een jaar later de samenwerkende maatschappij Volkshuis Hoboken gesticht. Nog ditzelfde jaar bood zich onverwacht een gouden kans aan; hotel Casino, gelegen Kapelstraat 17, werd te koop gesteld! Na enig wikken en wegen werd tot de aankoop van het gebouw overgegaan. Het pas eerder gekochte gebouw werd verkocht aan het Coöperatief Verbond. Op 30 april 1922 werd het nieuwe Volkshuis feestelijk geopend, en tot op de dag van vandaag is het daar nog steeds gevestigd.

In 1933 werd besloten de maatschappij te herstitichten en werden nieuwe statuten opgesteld. Het Volkshuis kende een grote bloei in deze tijd; het was financieel succesvol en gonsde van de bedrijvigheid. Maar liefst 26 socialistische groepen, kringen en organisaties vonden er onderdak (reeds in 1932 behaalde de BWP te Hoboken de absolute meerderheid). Doch ook hier sloeg de economische crisis ongenadig toe, in 1937 was het zakencijfer het laagst sinds 15 jaar.

De oorlogsjaren brachten geen verlichting voor het Hobokense Volkshuis. Het werd gedeeltelijk verhuurd aan gemeente en COO voor bedeling der rantsoenkaarten en zegeltjes waarnaast het bezet werd door de Duitsers.

Op 6 mei 1945, twee dagen voor V-dag, vond de eerste naoorlogse algemene vergadering plaats en enkele maanden later opende het Volkshuis terug haar deuren. In de naoorlogse periode kende het Volkshuis én de socialistische beweging al snel weer een grote opgang. De jaren '50 en '60 vormden een periode van grote bloei voor het Volkshuis, gepaard gaande met heel wat verfraaiings- en verbouwingswerken, dewelke een hoogtepunt bereiken met de volledige modernisering van het Volkshuis en de daarachter gelegen zaal eind jaren '60. Ook de daaropvolgende 10 jaar worden nog grote verbouwings- en aanpassingswerken uitgevoerd. Financieel ging het de nv voor de wind, waardoor altijd wel wat toelagen konden gegeven worden aan de groepen en kringen.

Begin jaren '80 wordt weerom het plan opgevat om grote verbouwings- en verfraaiingswerken uit te voeren, waartoe het comité Volkshuis '82 gevormd wordt. Het initiatief wordt (weerom) een succes maar toch vindt er in deze periode een kentering plaats. Het Volkshuis kampt met het probleem van vlug wisselende géranants, hetgeen er in 1984 toe leidt dat voor het eerst afgestapt wordt van het systeem van gérant. De fusie van Groot-Antwerpen staat voor de deur. De ontzuiling van de samenleving leidt mee tot het afkavelen van het socialistische verenigingsleven

Geschiedenis van het archief

Het archief werd afgesplitst uit het conglomeraatarchief van de BSP/SP-afdeling Hoboken dat werd opgehaald in het Volkshuis te Hoboken.

Het is voornamelijk archief van de penningmeester (en partijsecretaris) H. Eykens. Het werd verder aangevuld met losse stukken die her en der in het conglomeraatarchief werden aangetroffen vnl. in de de archieven van de BSP/SP-afdeling en van Gaston De Bruyne.

Niet verwonderlijk, gezien het van de penningmeester afkomstig is, bevat het archief voornamelijk stukken in verband met de financiën/boekhouding. In het verlengde van deze functie heeft er ook nog een gedeelte van de documenten betrekking op het onderhoud en de verbouwingen van het Volkshuis en het personeel (gerant).

Het archief is verre van volledig. Door twee wereldoorlogen ging nagenoeg al het 'oude' archief verloren.

Naast het archief van het Volkshuis zelf werd in deze inventaris ook het archiefmateriaal opgenomen van het 'Komitee Volkshuis '82'. Dit comité werd opgericht om het 80-jarig bestaan te herdenken/vieren van het Volkshuis, met de bedoeling verfraaiings- en verbouwingswerken te kunnen bekostigen. Het dossier en de intekenlijsten van het comité die werden aangetroffen in het archief van het Volkshuis zelf werden aangevuld met een dik dossier uit het archief van Jan Gevers, de samensteller van de brochure *Volkshuis '82*.

Voorwaarden voor raadpleging

Het archief is enkel raadpleegbaar mits toestemming van de archiefvormer of diens gemandateerde, na voorlegging van een gefundeerde aanvraag.

Uitgelicht

Bibliotheekmateriaal en beeld-, geluids- en iconografisch materiaal werden uitgelicht en overgebracht naar de Bibliotheek en Beeld & Geluid.

Uitgelicht naar Beeld & Geluid: 1 archiefdoos architectenplannen

Verwijderd

Bewijsstukken bij de boekhouding; stortingsbewijzen, ontvangstbewijzen, facturen, rekeninguittreksels, leveringsbonnen,...

Facturen verbouwingen, 1967-1968

Bronnen

Gevers, Jan, Volkshuis '82, Hoboken, 1982, s.p.

INVENTARIS

I. ALGEMEEN

A. Verslagen

- 1-3. Verslagboeken van de vergaderingen.
REK 1919-1960 3 delen
1. 1919-1924
2. 1924-1936
3. 1936-1960

Algemene Vergadering

4. Verslagen van de Algemene Vergadering.
1962, 1981, 1984 3 stukken
5. Kladversie van het verslag van de Algemene Vergadering, met verslag van de
beheerraad over werkjaar 1979 in bijlage.
1980 1 stuk
6. Convocaties voor de statutaire ledenvergadering.
1968, 1976, 1979-1980, 1984 5 stukken

Raad van Beheer

7. Verslagen van de vergaderingen van de Raad van Beheer, met convocaties.
1974-1981, 1983-1984 1 omslag
8. Formulieren met uitnodiging voor de vergadering van de Raad van Beheer, met
dagorde.
1976-1977 4 stukken

Uitvoerend Bestuur

9. Verslag van de vergadering van het Uitvoerend Bestuur.
1984 1 stuk
10. Memo van de bijeenkomst betreffende sollicitatiegesprekken met kandidaat-uitbaters.
1984 1 stuk

B. Briefwisseling

11. Uitgaande brief aan IVOLO inzake het niet kunnen verlenen van een subsidie voor de
aanschaf van muziekinstrumenten.
1961 1 stuk
12. Omzendbrief inzake het besluit van de beheerraad om de wekelijkse sluitingsdag te
wijzigen.
1974 1 stuk

II. ORGANISATIE

A. Statuten en reglement van inwendige orde

13.	Statuten 1949, z.d.	1 omslag
14.	Statuten in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad. 1920, 1934, 1949, 1963	1 omslag
15.	Ingekomen brief van notaris Ghys, met te verlijden akte ter wijziging der statuten in bijlage. 1963	1 stuk
16.	Reglement van inwendige orde. 1969	1 stuk

B. Bestuur

17.	Lijst van de leden van de Raad van Beheer. [ca. 1982] en z.d.	2 stukken
18.	Verklaring betreffende de (wijziging in de) samenstelling van de Raad van Beheer, ter publicatie in het Belgisch Staatsblad. 1979, 1984	4 stukken

III. BEDRIJFSMIDDELEN

A. Kapitaal; leden-aandeelhouders

19.	Tabellen met gegevens aandeelhouders-leden. z.d.	2 stukken
20-22.	Stamkaarten van de aandeelhouders z.d.	1 omslag en 2 pakken
20.	A-M	1 pak
21.	N-Z	1 pak
22.	overleden/gewijzigde aandelen	1 omslag
23.	Stukken inzake de verhoging van het kapitaal (en daarvoor vereiste aanpassing van de statuten). 1984	1 omslag
24.	Aanvraagformulieren tot het bekomen van een of meer aandelen. 1984-1985	1 omslag
25.	Coupons van de aandelen, met aantekening. z.d.	1 omslag

B. Eigendommen

26. Stukken inzake de aankoop van het gebouw 'Casino'.
1920, 1924 1 omslag
27. Briefwisseling betreffende beheer en onderhoud van lokaal Casino.
1942 1 omslag
28. Dossier betreffende de herstelling en financiële recuperatie van de schade aan het Volkshuis opgelopen tijdens en ten gevolge van de oorlog.
1944-1946 1 omslag
29. Stukken betreffende verbouwingen.
1966-1968, 1972, 1976, 1984, z.d. 1 pak
(Uitgelicht naar Beeld & Geluid: 1 archiefdoos architectenplannen)
30. Beknopt verslag van de vergadering ivm moeilijkheden wat betreft onderhoud(-kosten) van het Volkshuis.
1974 1 stuk
31. Verslagen en nota inzake het te hoge energieverbruik en de staat van de centrale verwarmingsinstallatie.
1979-1980 3 stukken
32. Brandverzekering.
1925 1 stuk
33. Inventaris van de plaats- en boedelbeschrijving.
1983 1 stuk

C. Personeel

34. Stukken betreffende de gerant/zaakvoerder.
1958-1961, 1968-1972, 1974-1977, 1979-1982, 1984, z.d. 1 omslag

D. Boekhouding en financiële verantwoording

35. Stukken betreffende de balansen en wins- en verliesrekeningen over het boekjaar.
(vnl. uittreksels uit de verslagen der Algemene Vergadering der Aandeelhouders met balans en verlies- en winstrekeningen, verslagen van het college van commissarissen ter goedkeuring van de balans en winst- en verliesrekeningen, en balansen over het boekjaar)
1950-1975 1 omslag
36. Stukken betreffende de jaarlijkse en tussentijdse (driemaandelijks) financiële verantwoording.
1976-1983 1 pak
37. Ontwerp jaarrekening pvba Casino.
1983 1 stuk
- 38-39. Ingekomen stukken voor en uitgaande stukken van de penningmeester.

	1974-1985	2 omslagen
38.	1974-1981	
39.	1982-1985	
40.	Verklaring inzake de aanstelling van Henri Dubois als penningmeester. 1982	1 stuk
41.	Nota's van de penningmeester. 1975, [1976], 1980, z.d.	1 omslag
42-43.	Kasboek.	
REK	1927-1975	2 delen
42.	1927-1958	
43.	1959-1975	
44-45.	Grootboek.	
REK	1927-1961	2 delen
44.	1927-1945	
45.	1946-1961	
46.	Dagboek.	
REK	1946-1957	1 deel
47-50.	Rekening-courantboek.	
REK	1956-1975	4 delen
47.	1956-1961	
48.	1962-1967	
49.	1968-1974	
50.	1974-1975	
51.	Overeenkomst met Brouwerij Maes. 1968	1 stuk
52.	Dossier inzake het opstellen van een nieuwe brouwerij-overeenkomst met Stella Artois (leningakte met hypotheekstelling). 1975-1976 en z.d.	1 omslag
53.	Stukken inzake de prijzen van consumpties. 1981, [1984], z.d.	4 stukken

IV. TAAKUITVOERING

54.	Tabel met aangevraagde data voor gebruik feestzaal Volkshuis. sept. 1975 - aug. 1976	1 stuk

Documentatie

55.	Blanco enveloppen en formulieren allerhande. 1975, 197., 198., z.d.	1 omslag

56. Tijdschrift van het Nationaal Syndikaat van Belgische Politie, bevattende publiciteit van het Volkshuis 'uit sympathie'.
1975 1 stuk

V. KOMITEE VOLKSHUIS '82

57. Dossier inzake de werking en activiteiten van Komitee Volkshuis '82.
1981-1983 1 omslag
58. Dossier inzake de werking en activiteiten van Komitee Volkshuis '82, bevat tevens ontwerp van brochure.
1981-1983 1 pak
59. Intekenlijsten.
1981-1982 1 omslag